

Projekt ŠOLA

Razlogi za vpis

Starši predšolskih in osnovnošolskih otrok, vpisanih v vrtce
in osnovne šole s slovenskim učnim jezikom oziroma
dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji
(šolski leti 2014/15 in 2019/20)

Norina Bogatec

April 2020

Uvod

Izvedena analiza proučuje razloge, zaradi katerih se starši odločijo za vpis otroka v vrtec in osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom oziroma dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji.

Podatke je Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI) zbral v okviru projekta ŠOLA v sodelovanju z ravnateljstvi večstopenjskih šol.

Več o projektu ŠOLA na spletni strani SLORI-ja:

www.slori.org/progetti/projekt-o-spremljanju-narodnostnih-in-jezikovnih-znacilnostih-solajoce-se-populacije-slovenskih-vrtcev-in-sol-v-trzaski-in-goriski-pokrajini-in-vecstopenjske-sole-s-slovensko-italijanskim-dvojezicnim

Metodologija

Vprašalnik so izpolnjevali starši, ki so vpisali otroka v prvo starostno obdobje vrtca in prvi razred osnovne šole s slovenskim učnim jezikom oziroma z dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji v šolskih letih 2014/15 in 2019/20. V vprašalniku so morali starši navesti največ tri glavne razloge, zaradi katerih so izbrali slovenski oziroma dvojezični vrtec in osnovno šolo. Podatki se nanašajo na 581 (87 %) od skupno 668 prvošolcev v šolskem letu 2014/15 in na 595 (90 %) od skupno 658 prvošolcev v šolskem letu 2019/20.

Opozorilo

Analiza se opira na relativne vrednosti (odstotke). Absolutna vrednost (N), na osnovi katere so izračunani odstotki, je navedena v naslovu.

Ko gre za številčno skromne podskupine anketiranih, se analiza opira na absolutne vrednosti.

Moška slovnična oblika je uporabljena kot nevtralna za oba spola.

Opomba

Za bolj tekoče branje uporabljamo za vrtec in osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom oziroma z dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji termina **slovenski vrtec** in **slovenska osnovna šola**.

Splošna slika

V skupnem seštevku – ne glede na stopnjo šolanja, šolsko leto vpisa in pokrajino – je bila želja ali prepričanje, da se bo otrok naučil slovenski in italijanski jezik ter spoznal obe kulturi, najbolj razširjen razlog med starši, ki so se odločili za vpis v slovenski vrtec oziroma šolo (71 %). Zaradi dobrih možnosti, ki jih ta vrtec in šola nudita za prihodnost otroka, se je zanj odločilo 44 % staršev, zaradi slovenskega izvora otrokove družine pa 43 %. Dobra tretjina (34 %) staršev je otroka v slovenski vrtec in slovensko šolo vpisala, ker sta kakovostna oziroma ker je vsaj eden izmed staršev Slovenec, medtem ko se jih je približno šestina za to odločila, ker se vrtec in šola nahajata najbližje bivališču (18 %) oziroma ker se konkretno ukvarjata z medkulturno vzgojo (16 %). Nekateri starši so se za vpis odločili zaradi lepih in urejenih prostorov (10 %) ali zaradi prisotnosti otrokovih prijateljev (9 %).

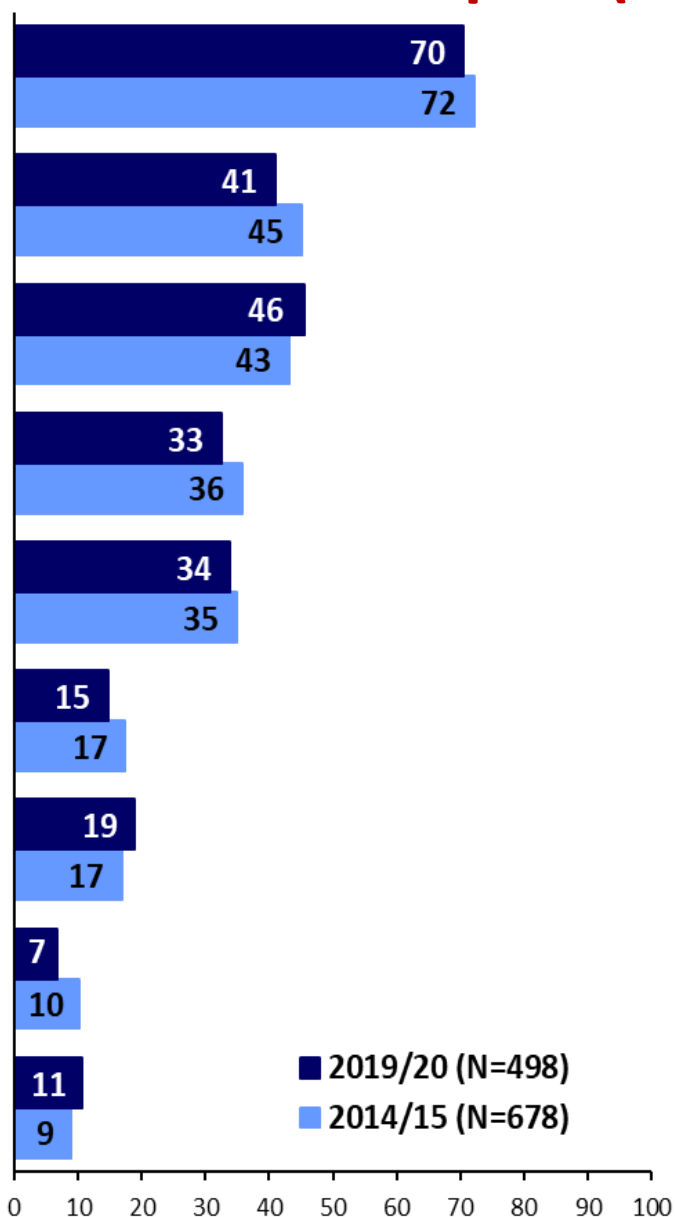
Pod drugo so nekateri starši (67 oz. 5 %) navedli še nekaj specifičnih razlogov, med katerimi izstopajo pozitivna izkušnja, ki so jo drugi družinski člani ali sorodniki doživeli v slovenskem vrtcu in šoli (22), želja po ohranjanju kulturnih značilnosti družine (12) ter medkulturni in večjezični pedagoški pristop (11). Nekaj jih je navedlo čisto logistične razloge (9), drugi pa so opozorili na povezavo z okoljem (7) in na dobre metode poučevanja (6).

Razlog vpisa (N=1176, v %)

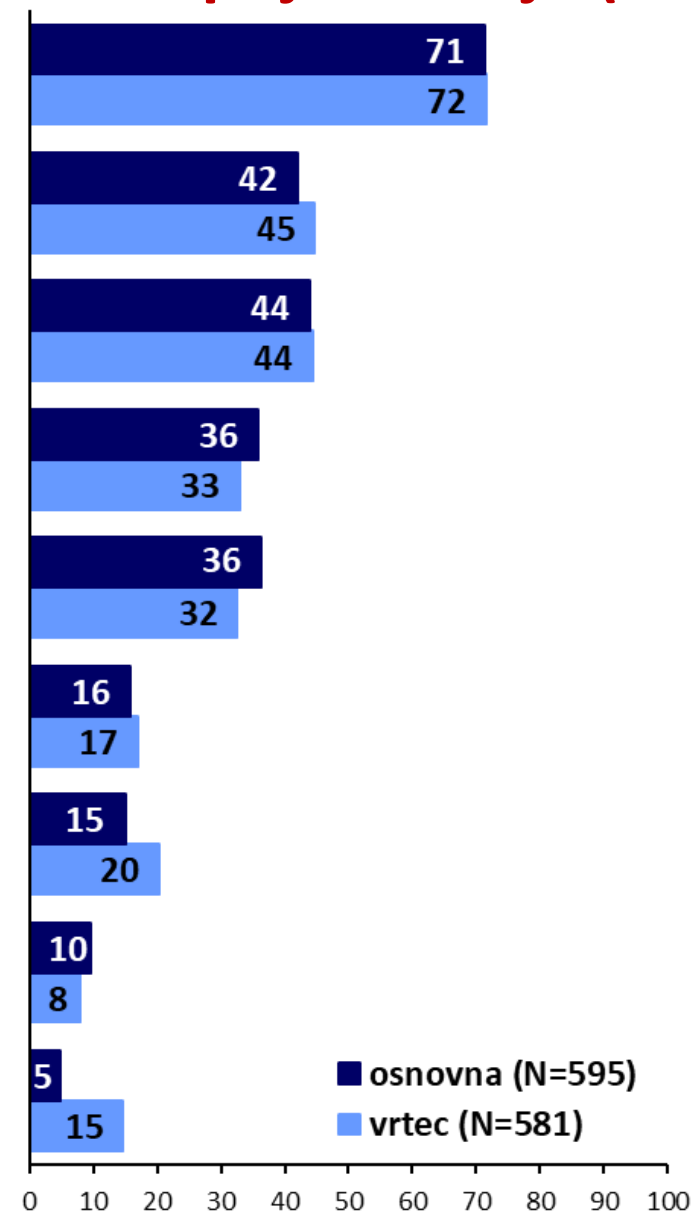

Primerjava glede na ...

... šolsko leto vpisa (v %)

... stopnjo šolanja (v %)

Primerjava glede na šolsko leto vpisa in stopnjo šolanja ne kaže bistvenih razlik. Le starši predšolskih otrok so se v nekoliko večji meri odločili za vpis otroka v slovenski vrtec, ker se ta nahaja blizu bivališča in so njegovi prostori lepi in urejeni.

Primerjava glede na materni jezik otroka (v %)

Starši otrok s SLOVENSKIM maternim jezikom (N=298)		Starši otrok z »MEŠANIM« maternim jezikom (N=308)		Starši otrok z NESLOVENSKIM maternim jezikom (N=560)	
Ker ima otrokova družina slovenske korenine.	66	Ker se otrok lahko nauči slovenski in italijanski jezik in spozna obe kulturi.	71	Ker se otrok lahko nauči slovenski in italijanski jezik in spozna obe kulturi.	85
Ker se otrok lahko nauči slovenski in italijanski jezik in spozna obe kulturi.	47	Ker je vsaj eden izmed staršev Slovenec.	61	Ker nudi dobre možnosti za prihodnost otroka.	60
Ker je vsaj eden izmed staršev Slovenec.	41	Ker ima otrokova družina slovenske korenine.	50	Ker je odlična šola.	47
Ker je najbližja bivališču otroka.	37	Ker nudi dobre možnosti za prihodnost otroka.	37	Ker ima otrokova družina slovenske korenine.	28
Ker je odlična šola.	22	Ker je odlična šola.	24	Ker se konkretno ukvarja s temami, povezanimi z medkulturnostjo.	22
Ker nudi dobre možnosti za prihodnost otroka.	21	Ker se konkretno ukvarja s temami, povezanimi z medkulturnostjo.	17	Ker je vsaj eden izmed staršev Slovenec.	16
Ker jo obiskujejo tudi otrokovi prijatelji.	13	Ker je najbližja bivališču otroka.	14	Ker so šolski prostori lepi in urejeni.	11
Ker so šolski prostori lepi in urejeni.	10	Ker so šolski prostori lepi in urejeni.	8	Ker je najbližja bivališču otroka.	9
Ker se konkretno ukvarja s temami, povezanimi z medkulturnostjo.	6	Ker jo obiskujejo tudi otrokovi prijatelji.	6	Ker jo obiskujejo tudi otrokovi prijatelji.	8

Izrazitejši odmiki od povprečne razporeditve odgovorov izhajajo iz primerjave glede na materni jezik otroka. Starši otrok s slovenskim maternim jezikom so med razlogi v večji meri navedli slovenski izvor družine in vpetost vrtca oziroma osnovne šole v okolje, kjer otrok prebiva. Zaradi slovenske narodne pripadnosti družinskih članov so se za vpis v slovenski vrtec in osnovno šolo v večji meri odločili starši otrok z »mešanim« maternim jezikom, medtem ko so bili večkulturni in večjezični pedagoški pristop, kakovost pouka ter prednosti, ki jih za prihodnost otroka nudi šolanje v slovenskem jeziku, bolj pomembni za starše otrok z neslovenskim maternim jezikom. Med njimi je 28 % staršev med navedenimi razlogi izpostavilo slovenskost družinskih korenin.

¹ Termin »mešani« uporabljamo, ko otrok začne govoriti v dveh ali več jezikih, med katerimi je eden slovenski.

Ugotovitve in nadaljnje hipoteze

Predstavljena analiza prikazuje razloge, zaradi katerih se starši odločijo za vpis otroka v vrtec in osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom oziroma dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji. Med anketiranimi starši je možnost učenja dveh jezikov in spoznavanja dveh kultur najbolj razširjen razlog. Vplivna sta tudi slovenski izvor družine in prepričanje, da je ta šola kakovostna in koristna za otrokovo prihodnost. Drugi, zlasti praktični razlogi, kot sta bližina vrtca ali urejenost prostorov, so odločilni le pri nekaterih starših.

Lestvica se v petih letih dejansko ni spremenila, razlogi, ki izhajajo iz primerjave med vpisom v vrtec in vpisom v osnovno šolo, se bistveno ne razlikujejo. Izrazitejše razkorake kažejo razporeditve glede na materni jezik otroka.

Podatek, da je učenje dveh jezikov in spoznavanje dveh kultur najbolj razširjen razlog in da je ta razlog še posebno prisoten med starši jezikovno neslovenskih družin, ne preseneča. Pomen in potrebo po razvijanju večkulturnih in večjezičnih kompetenc spoznavajo namreč tudi italijanski starši, med katerimi je kar nekaj takih, ki se zavedajo vrednosti spoštovanja slovenskih družinskih korenin.

Slovenski starši v večji meri izpostavljajo pomen razvijanja in širjenja slovenske identitete in s tem povezano vlogo, ki jo imata slovenski vrtec in slovenska osnovna šola za ohranjanje te identitete v deželi Furlaniji - Julijski krajini.

Ker smo starše prosili, naj navedejo največ tri glavne razloge, je možno, da je na njihovo odločitev vplival še kak drug razlog. Na različnih forumih beremo in slišimo, da neslovenski starši izbirajo slovenski vrtec in slovensko šolo, ker ju obiskuje malo otrok in so zato deležni večje pozornosti ali ker razpoložljivih mest v italijanskih vrtcih in šolah ni. Nedvomno to drži, verjetno pa so le redki starši, ki se odločijo za vpis v slovenski vrtec in osnovno šolo izključno zaradi teh razlogov.

Da večina staršev vpiše otroka v slovenski vrtec in slovensko osnovno šolo zaradi možnosti usvajanja večjezičnih in večkulturnih kompetenc, je pričakovan podatek, glede na to, da večina otrok, ki prvič prestopijo prag slovenskega otroškega vrtca oziroma osnovne šole, izhaja iz jezikovno mešanih in neslovenskih družin. Starši teh družin zelo verjetno jemljejo v pretres tudi možnost vpisa v italijanski vrtec oziroma šolo. Očitno je prednost zgodnjega uvajanja v večjezično prakso, ki jo v državnem šolskem sistemu omogoča le manjšinska šolska mreža, ključnega pomena pri izbiranju.

Za starše, za katere ta prednost ne sodi med glavne razloge, predstavlja vpis otroka v slovenski vrtec in slovensko osnovno šolo predvsem željo po ohranjanju slovenskih značilnosti tako družinskega kot širšega bivalnega okolja. Teh staršev je med anketiranimi 29 %, med njimi pa je skoraj polovica takih, ki imajo otroke s slovenskim maternim jezikom, medtem ko se preostala dobra polovica skoraj enakomerno deli med starše otrok z »mešanim« in starše otrok z neslovenskim maternim jezikom.

Z naraščanjem vpisov otrok iz jezikovno mešanih in zlasti neslovenskih družin se torej spreminjajo razlogi za vpis otroka v slovensko šolo in posledično tudi pričakovanja staršev glede šolanja v slovenskem učnem jeziku v Italiji. Za večino staršev je pomembno, da otrok usvoji (tudi) večjezične in večkulturne veščine, da bo lahko kos izzivom in potrebam globalne družbe.

Predstavljene ugotovitve odpirajo marsikatero vprašanje, ki bi ga bilo koristno poglobiti in predvsem umestiti v širši družbeni kontekst. Kaj starši pravzaprav pričakujejo, ko govorimo o učenju dveh jezikov in spoznavanju dveh kultur ter o dobrih možnostih za prihodnost otroka? Ali je lahko izrazitejši poudarek na otrokove potrebe povod, da se vloga slovenske šole kot manjšinske ustanove »zrahlja« oziroma postane manj učinkovita in prepoznavna? Koliko lahko slovenska šola v Italiji pripomore, da se Slovenci v Italiji ohranijo kot narodna skupnost, in koliko lahko prispeva k temu, da se dežela Furlanija - Julijska krajina razvija v smeri večkulturne in večjezične družbe, v kateri je posameznik nositelj različnih kulturnih in jezikovih prvin? Ali se ta dva pogleda na vlogo slovenske šole v Italiji dopolnjujeta ali izključujeta?

Odgovor verjetno ni enostaven in samoumeven. Zastavljena vprašanja bi verjetno zahtevala neko trajno obliko soočanja, ki bi temeljilo na teoretičnih izhodiščih in znanstveno-strokovnih izsledkih. Če bi si v okviru tega soočanja razjasnili, katere so razvojne možnosti slovenske šole v Italiji, ter za vsako opredelili pozitivne in šibke točke ter stopnjo izvedljivosti, bi opravili pomemben korak naprej za prihodnost šolanja v slovenskem jeziku.